

Ewa Stawicka

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Poziom innowacyjności w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce

Streszczenie. Wdrażanie innowacji w sektorze mikro, małych i średnich przedsiębiorstw nabiera ogólnego znaczenia. Każde przedsiębiorstwo narażone jest na ryzyko, co wynika z ciągłej zmienności otoczenia, w którym prowadzona jest działalność biznesowa. W dobie globalizacji konkurencyjność gospodarki jest zdeterminowana jej innowacyjnością rozumianą jako zdolność i motywacja przedsiębiorstwa do poszukiwania nowych koncepcji, pomysłów i wynalazków oraz wykorzystywania ich w praktyce¹. Innowacje są specyficznymi narzędziami przedsiębiorczości, działaniami, które nadają zasobom nowe możliwości ekonomiczne. Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie danych na temat stanu sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MSP) w Polsce oraz analiza ich potencjału innowacyjności. Analiza danych Eurostat, GUS, PARP pokazuje, że działalność innowacyjna nie jest domeną sektora MSP, ale widoczna jest znaczna poprawa w tym zakresie. W Polsce formuje się grupa innowacyjnych firm, która systematycznie zwiększa nakłady na działalność innowacyjną. Występuje również wzrost współpracy firm między sobą, rozwój sektora usługowego, lepsza świadomość znaczenia innowacji, wzrost prywatnych wydatków na badania i rozwój. Wciąż istnieje jednak obawa, że pomimo zmian nie są one wystarczające dla utrzymania wzrostu gospodarczego.

Słowa kluczowe: innowacje, konkurencyjność, sektor MSP

Wstęp

Kluczowe znaczenie dla rozwoju współczesnych firm, regionów i krajów mają innowacje. Innowacyjność jest jednym z podstawowych czynników determinujących konkurencyjność przedsiębiorstw. Bezsporne jest również twierdzenie, że innowacje mają wpływ na wysoki poziom konkurencyjności krajów.

Okazuje się jednak, że pomimo ogromnych postępów w zakresie technologii w Unii Europejskiej wciąż istnieją duże różnice w poziomie wdrażania innowacji. Kraje europejskie dzielą się pod względem innowacyjności na grupy: liderów, naśladowców, umiarkowanych i skromnych innowatorów. Liderzy w zakresie aktywności innowacyjnej przedsiębiorstw to: Niemcy, Luksemburg, Irlandia, Włochy, Szwecja, Belgia. Kraje doganiające, o dużym odsetku aktywnych innowacyjnie przedsiębiorstw, to: Portugalia, Austria, Francja, Finlandia, Grecja, Holandia, Dania, Malta, Wielka Brytania, Estonia,

¹ S.M. Szukalski: Innowacyjność polskiej gospodarki na tle UE – stan, determinanty i perspektywy zmian, *Optimum, Studia Ekonomiczne* 2011, nr 2 (50), s. 27.

Słowenia, Norwegia i Czechy. Trzecia grupa krajów to średni innowatorzy, do których zalicza się: Cypr, Chorwację, Słowację, Hiszpanię, Litwę i Węgry. Natomiast kraje o małym udziale innowacyjnej aktywności wśród przedsiębiorstw to: Polska, Łotwa, Bułgaria i Rumunia².

W unijnym programie dotyczącym badań innowacyjnych „Horyzont 2020”, obejmującym lata 2014–2020, za konieczne uznano wspieranie przełomowych odkryć. Faktem jest, że Unia Europejska, a zwłaszcza zachodnie kraje, należą do najbardziej rozwiniętych pod względem technologicznym i gospodarczym na świecie³.

Działalność aktywnych innowacyjnie przedsiębiorstw w Polsce jest częściej domeną dużych przedsiębiorstw. Według danych GUS również odsetek przedsiębiorstw innowacyjnych zwiększył się w porównaniu z wynikami z poprzednich lat. Udział innowacyjnych przedsiębiorstw zarówno w przemyśle, jak i w usługach w latach 2010–2012 wśród małych firm był na poziomie 9,6%, średnich innowacyjnych przedsiębiorstw przemysłowych było 29%, a usługowych 20%. Należy podkreślić, że najczęściej duże firmy cechują się największym odsetkiem innowacyjnych działań. Jeśli chodzi o branżę, to największy udział innowacyjnych firm znajduje się w sekcji produkcji koksu i produktów rafinacji ropy naftowej oraz w sekcji wyrobów farmaceutycznych⁴. Coraz częściej jednak również sektor mikro, małych i średnich przedsiębiorstw angażuje się w działalność innowacyjną. Przedsiębiorcy zaczynają dostrzegać, że nakłady poniesione na innowacje opłacają się, coraz częściej również finansują związane z tym wydatki ze środków własnych.

Celem artykułu jest analiza rozwoju przedsiębiorstw innowacyjnych w Polsce w sektorze mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. Analizy dokonano na podstawie danych pochodzących z różnych źródeł, m.in. z publikacji Głównego Urzędu Statystycznego, raportów Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce, a także na podstawie dostępnej literatury.

Sektor małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce

Małe i średnie przedsiębiorstwa (MSP) odgrywają szczególną rolę w gospodarce każdego kraju. Mikro, małe i średnie firmy stanowią przeważającą większość przedsiębiorstw w UE (99,8%). Podmioty sektora MSP w przypadku Polski to zdecydowana większość spośród 1,77 mln wszystkich działających firm (99,8%). Jednak w porównaniu ze średnią UE sektor MSP w Polsce jest w większym stopniu zdominowany przez mikroprzedsiębiorstwa, których udział w całkowitej liczbie firm wynosi 95,6% (w UE – 92,5%). Udział małych firm w populacji MSP w Polsce (3,3%) jest o blisko połowę mniejszy od średniej dla UE (6,2%), udział zaś podmiotów średniej wielkości w strukturze MSP jest zbliżony do średniej unijnej (0,9% – Polska, 1,0% – UE)⁵.

Dane GUS pokazują, że struktura polskich przedsiębiorstw powoli zaczyna upodabniać się do unijnej. Na przestrzeni lat 1999–2013 można zaobserwować stopniowy spa-

² GUS, Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2011–2013, Warszawa 2015.

³ Horizon 2020 w skrócie, Lata 2014–2020, Unia Europejska 2014.

⁴ GUS, Działalność innowacyjna..., op.cit.

⁵ Eurostat, Labour Force Survey 2012.

dek udziału mikroprzedsiębiorstw – z 96,8% w 1999 roku do 95,6% w 2013 roku, oraz wzrost udziału pozostałych grup przedsiębiorstw z sektora MSP: szczególnie małych – z 2,3 do 3,3%, i w nieco mniejszym stopniu średnich – z 0,8 do 0,9%. Udział dużych firm utrzymuje się na poziomie 0,2%. Także w 2013 roku, w porównaniu z poprzednim rokiem, zmniejszyła się liczba działających mikroprzedsiębiorstw (o 1,5%) oraz wystąpił spadek liczby firm średnich (o 1%)⁶. Powyższe zmiany świadczą o pozytywnym trendzie, jeśli chodzi o strukturę przedsiębiorczości w Polsce, choć wciąż występuje bardzo duża liczba mikroprzedsiębiorstw.

Polskie przedsiębiorstwa tworzą 73% PKB, a MSP generują 48,5% PKB, czyli co drugą złotówkę tej wartości. Spośród wszystkich grup przedsiębiorstw największy udział w tworzeniu PKB mają mikroprzedsiębiorstwa, w 2012 roku udział ten wynosił około 30%. Dane wskazują, że udział przedsiębiorstw w tworzeniu PKB rośnie od lat, aczkolwiek tempo tego wzrostu trudno uznać za zadowalające z perspektywy potrzeb rozwojowych kraju. Od 2004 do 2012 roku wkład przedsiębiorstw w tworzenie PKB zwiększył się z 70,5 do 73,0%. Jednak stało się to przede wszystkim dzięki aktywności dużych podmiotów. Jeśli chodzi o MSP, to ich udział w analizowanym okresie wahał się od 47,2 do 48,6%, a w 2012 roku wrócił do poziomu z 2004 roku. Przy tym zmniejszył się udział mikroprzedsiębiorstw, a wzrósł nieznacznie małych i średnich firm. W tym samym okresie liczba aktywnych firm zwiększyła się o 4,6%, przy czym najbardziej wzrosła liczba małych przedsiębiorstw (o 28%) i dużych (o 14%), co może wskazywać na niewystarczającą produktywność, szczególnie w grupie małych firm⁷. Można podkreślić zmienność, wahania i zmiany na polskim rynku dotyczące powiększania przedsiębiorstw. Jednak w przypadku wdrażania innowacji może mieć to pozytywny wymiar, biorąc pod uwagę, że innowacje są częściej wdrażane w dużych podmiotach, a to z kolei umacnia konkurencyjność przedsiębiorstw.

Podobnie zmienna sytuacja występuje w przypadku struktury pracujących w poszczególnych grupach przedsiębiorstw. Należy podkreślić, że od 2010 roku spada udział średnich i dużych przedsiębiorstw, rośnie natomiast znaczenie mikro i małych przedsiębiorstw. Jeśli chodzi o pracowników zatrudnionych w tych ostatnich przedsiębiorstwach, to w Polsce od początku obecnej dekady w porównaniu ze średnią unijną pogłębiały się różnice w tym zakresie. I tak dane wskazują, że rosło znaczenie najmniejszych przedsiębiorstw, natomiast spadało – dużych podmiotów. Dane te świadczą o relatywnym rozproszeniu potencjału przedsiębiorczości w Polsce w porównaniu z UE. Taka sytuacja może świadczyć o przedsiębiorczych postawach ludności Polski, częstszym podejmowaniu pracy na własny rachunek, budowaniu podstaw przedsiębiorczych, ale też tak jak wcześniej wspomniano – o rozproszeniu potencjału przedsiębiorczości i mniejszych szansach z reguły na innowacyjność tych podmiotów. Podsumowując, można stwierdzić, że istnieje względnie duża liczba firm na 1000 mieszkańców, natomiast są to firmy niewielkie (średnia liczba pracujących na jedno przedsiębiorstwo w Polsce to 5,5 osoby,

⁶ Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2013–2014, PARP, Warszawa 2015, s. 38.

⁷ Dane Eurostatu oraz KE (Arkusze Informacyjne SBA) 2012 r.

w UE – 6,1 osób), z dość istotnym udziałem pracujących, będących właścicielami i pomagającymi członkami rodzin, przy niewielkim udziale pracowników etatowych. Pracodawcy oraz pomagający członkowie rodzin stanowią połowę samozatrudnionych, czyli niespełna 7% pracujących ogółem⁸.

Natomiast w porównaniu z krajami UE struktura branżowa przedsiębiorstw w Polsce jest inna. Według danych Komisji Europejskiej blisko trzy czwarte MSP w Polsce prowadzi działalność gospodarczą w handlu (35,0%, a w UE 28,6%) i usługach (36,5%, a w UE 46,1%), co siódme – w budownictwie (15,9%, a w UE 14,9%), a co dziesiąte – w przemyśle (12,6%, a w UE 10,4%). W porównaniu ze średnią dla krajów UE Polskę charakteryzuje zatem znacznie większa liczba przedsiębiorstw handlowych i mniejsza – usługowych⁹.

Struktura branżowa polskich przedsiębiorstw jednak stopniowo się zmienia, zaczyna bowiem występować tendencja wzrostowa firm usługowych, podobnie jak w UE. Natomiast nieznacznie większy niż w UE jest w Polsce odsetek firm działających w przemyśle. Większość, bo 91,4% wszystkich przedsiębiorców z sektora MSP, to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą¹⁰.

Według danych Eurostatu Polska należy do krajów UE, w których rejestruje się najwięcej firm. Więcej przedsiębiorstw nowo powstałych odnotowano tylko we Francji (328 tys.), Włoszech (265 tys.) i Niemczech (259 tys.), mniej natomiast w Hiszpanii i Wielkiej Brytanii (odpowiednio 244 tys. i 234 tys.)¹¹. Na tle krajów europejskich Polska wyróżnia się dużym odsetkiem młodych firm: dla firm jednorocznych jest na czwartym miejscu, dla firm dwuletnich jest liderem, dla firm trzyletnich – na trzecim miejscu. W przypadku firm pięcioletnich ich poziom we wszystkich obserwowanych krajach nie waha się już tak znacznie i Polska jest na poziomie zbliżonym do reszty krajów¹².

Analizy wykazują, że z jednej strony struktura polskich przedsiębiorstw zaczyna zmieniać się w kierunku większych, bardziej ustabilizowanych na rynku, a z drugiej strony charakteryzuje się dużą liczbą małych i młodych firm. Należy podkreślić również, że w Polsce wzrasta liczba firm sektora MSP, ale mniej niż połowa wdraża innowacje, a większość nakładów innowacyjnych ponoszonych przez małe i średnie przedsiębiorstwa dotyczy inwestycji twardych, polegających głównie na odnawianiu parku maszynowego. Praktycznie w sektorze MSP znikome są innowacje oparte na najnowszych technologiach.

Potencjał innowacyjności w sektorze MSP w Polsce

O innowacyjności przedsiębiorstwa decyduje kilka czynników, m.in. dostępność do wyspecjalizowanych usług, instytucji, w tym badawczo-rozwojowych, i zasobów. Źródła

⁸ Eurostat, op.cit.

⁹ Ibidem.

¹⁰ Dane na podstawie: GUS, Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2013 roku, Warszawa 2014, s. 40.

¹¹ Dane dotyczą aktywnych mikro i małych przedsiębiorstw. Na podstawie: GUS, Warunki powstania i działania oraz perspektywy rozwojowe polskich przedsiębiorstw powstałych w latach 2007–2012, Warszawa 2014.

¹² Dane Eurostat, dotyczące demografii przedsiębiorstw publikowane przez Eurostat.

idei innowacyjnych jest wiele, najczęściej podkreśla się źródła wewnętrzne i zewnętrzne. Czynniki wewnętrzne utożsamia się najczęściej z zasobami i możliwościami, czyli z tym wszystkim co składa się na potencjał wpływający na intensywność działań innowacyjnych w przedsiębiorstwie. Wśród czynników wewnętrznych występują nagromadzone przez przedsiębiorstwo zasoby rzeczowe, kapitałowe i ludzkie, doświadczenia, umiejętności odpowiedzialne za kreowanie innowacji¹³.

W Polsce największy udział w inwestycjach przedsiębiorstw ogółem mają duże podmioty – 51% ogółu nakładów w 2013 roku, co oznacza, że wartość nakładów ponoszonych przez te podmioty jest większa niż całego sektora małych i średnich przedsiębiorstw (83,3 mld zł wobec 78,91 mld zł). Drugie w kolejności są średnie firmy z 21,1-procentowym udziałem w nakładach inwestycyjnych firm. Najmniejszy udział w wartości nakładów ogółem mają firmy małe i mikro (odpowiednio 11 i 16%). Struktura nakładów inwestycyjnych ze względu na wielkość przedsiębiorstw nie zmieniła się znacząco w poprzednich latach. Największy wzrost nakładów w 2013 roku zanotowano wśród mikroprzedsiębiorstw (o 10% r/r), następnie w średnich (o 5%), dużych (o 3%) i na końcu – w małych (o nieco ponad 1%)¹⁴.

W 2013 roku nakłady inwestycyjne ogółem w Polsce wyniosły 231,2 mld zł, z czego nakłady inwestycyjne sektora przedsiębiorstw osiągnęły 162,2 mld zł, tj. 70%, i były wyższe około 5% w porównaniu z 2012 rokiem¹⁵.

Co do działalności innowacyjnej, analiza danych Eurostat pokazuje, że w latach 2010–2012 w większości krajów UE nastąpił znaczny spadek liczby innowacyjnych przedsiębiorstw, w Polsce z 28% w latach 2009–2011 do 23% w latach 2010–2012. Dane GUS za lata 2010–2013 wskazują natomiast stopniową poprawę i wzrost udziału innowatorów z 17,7 do 18,4%¹⁶. Analizując dane, można zauważyć również, że pomimo zmniejszenia odsetka innowacyjnych firm zwiększyły się nakłady na innowacje – z 785 tys. EUR w 2010 roku do 1 mln EUR w 2012 roku. Wciąż jednak średni poziom nakładów innowacyjnych na firmę w Polsce jest niższy niż w krajach UE. Charakterystyczny jest również pewien trend wśród przedsiębiorstw w związku z wdrażaniem innowacji, mianowicie formuje się niewielka grupa innowacyjnych firm, która stale zwiększa nakłady na działalność innowacyjną, w tym także na działalność badawczo-rozwojową, a ich nakłady na innowacje są porównywalne ze średnią UE. Ta niewielka grupa liderów rozwija się ustawicznie i można wnioskować, że firmy te są konkurencyjne na poziomie kraju, ale też poza granicą państwa. W większości innowacyjne przedsiębiorstwa to duże podmioty, niewiele innowacyjnych firm jest wśród sektora małych, średnich i mikro przedsiębiorstw.

Analizy wykazują, że w zdecydowanym stopniu rozwój oraz innowacyjny charakter firm, a w szczególności sektora MSP, zależy od założyciela-właściciela i jego pracowni-

¹³ B. Bojewska, Zarządzanie innowacjami jako źródło przedsiębiorczości małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce, SGH, Warszawa 2009, s. 178.

¹⁴ Raport o stanie sektora..., op.cit., s. 44.

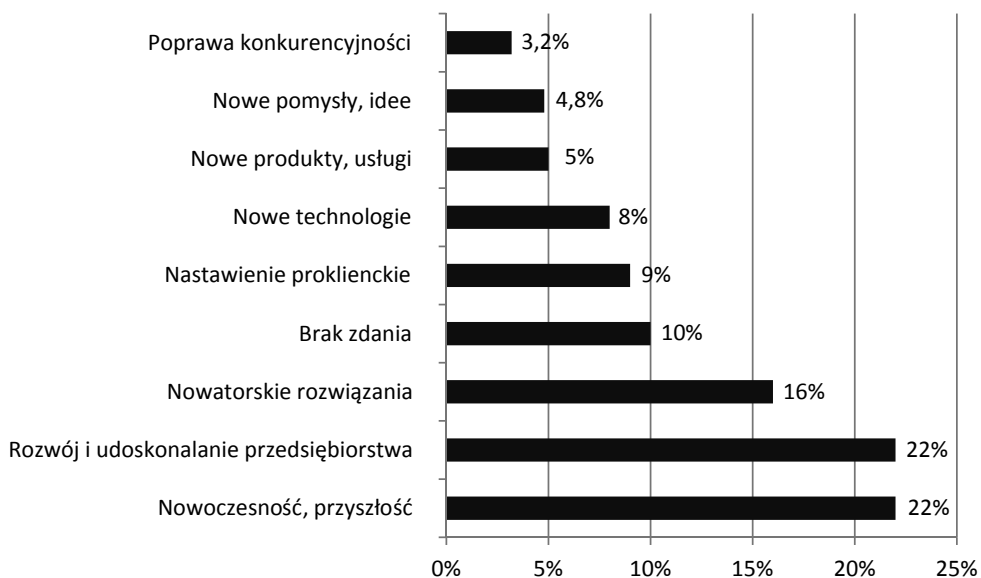
¹⁵ Ibidem.

¹⁶ GUS, Działalność innowacyjna..., op.cit.

ków, czyli od jakości kapitału ludzkiego. W 2010 roku czterech z pięciu właścicieli mikroprzedsiębiorstw (według badań PARP) stwierdziło, że obecny model prowadzenia ich przedsiębiorstwa jest docelowy. Nie deklarowali i nie byli nawet gotowi na akceptowanie potrzeby zmian w prowadzeniu firmy. Często zachowywali postawę pasywną nawet w obliczu kryzysu i trudności, twierdząc, że w przedsiębiorstwach nie występują żadne zmiany¹⁷.

Tendencja ta może mieć uzasadnienie w dużej liczbie młodych firm w Polsce i sektorze MSP, które w początkowym etapie charakteryzują się jedynie utrzymaniem na rynku. Rozwój firmy wyzwala kolejne fazy wzrostu, wówczas bardzo często właściciel staje przed koniecznością kreowania nowych pomysłów¹⁸.

Wśród przedsiębiorców sektora MSP samo rozumienie pojęcia innowacja jest bardzo różne, choć można potwierdzić, że jest ono z reguły poprawne i coraz częściej kojarzone nie tylko z językiem dokumentów (wykres 1).

Wykres 1. Rozumienie pojęcia innowacyjność przez przedsiębiorców sektora MSP w Polsce (N = 1277)

Źródło: opracowano na podstawie PARP: Innowacyjna przedsiębiorczość w Polsce, PARP, Warszawa 2015.

Tak jak wcześniej wspomniano, innowacyjny charakter przedsiębiorstw zależy od jakości kapitału ludzkiego. W przedsiębiorstwach sektora MSP pomysłodawcami innowacji są

¹⁷ P. Raźniewski, M. Juchniewicz, U. Tomczyk, J. Byczkowska-Ślęzak: Raport końcowy z badania: Strategia niszy rynkowej jako specyficzny element potencjału rozwojowego mikroprzedsiębiorstw, PARP 2010, s. 6.

¹⁸ F.J. Heunks: Innovation, creativity and success, Small Business Economics 1998, nr 10, s. 263–272.

bardzo często pracownicy, choć w przeważającej liczbie firm wciąż dominuje postawa „wystarczającej mocy sprawczej” właściciela i nieangażowanie pracowników w projekty innowacyjne, jak również brak zachęt czy gratyfikacji dla pracowników za dobre pomysły¹⁹.

Zauważalna jest jednak coraz częściej tendencja do rozumienia przez przedsiębiorców sektora MSP potrzeby inwestowania w kapitał ludzki, swoich pracowników, jak również wprowadzania systemu zachęt dla pracowników do zgłaszania swoich pomysłów dotyczących usprawniania firmy, jej produktów, świadczonych usług. Wśród przykładów dotyczących systemu motywacyjnego dla pomysłowych pracowników pojawiały się nagrody: premie, podwyżki, udział w szkoleniach, nagroda rzeczowa, dodatkowy urlop lub oficjalna pochwała²⁰.

Charakterystyczna jest też sytuacja, że innowatorami są ci sami przedsiębiorcy, którzy zachęceni wcześniejszymi wynikami, poszukują dalej. W większości właściciele przedsiębiorstw potwierdzali, że im się to opłaca. Dane wskazują, że w większości (80%) nakłady na innowacje pokrywane były ze środków własnych lub też z wykorzystaniem kredytów czy pożyczek. Występuje również pewna tendencja, im wyższy poziom kapitału ludzkiego przedsiębiorcy, tym większe zaangażowanie w poszukiwanie innowacyjnych rozwiązań, a także poszukiwanie dodatkowych źródeł finansowania innowacji, np. pozyskiwanie grantów PARP, NCBiR, MNiSW lub grantów z programów regionalnych.

Z jednej strony przedsiębiorcy zaczynają dostrzegać bariery w podejmowaniu aktywności innowacyjnej, a wśród najpoważniejszych wymieniają właśnie brak środków, trudność w ich poszukiwaniu oraz problemy związane z organizacją firmy i niskimi kwalifikacjami pracowników. Można podkreślić, że przedsiębiorstwa zatrudniające dobrze wykształconą kadre lepiej przystosowywały się do zmieniających się warunków otoczenia.

Z drugiej strony zmiany na rynku wymuszają na przedsiębiorcach sektora MSP zwiększoną aktywność do wprowadzania innowacji. Najczęściej jednak przedsiębiorcy potwierdzają, że aktywność innowacyjna jest wymuszona przez rosnące koszty prowadzenia działalności oraz fakt wejścia na nowe rynki zbytu i pozyskanie nowych klientów (wykres 2).

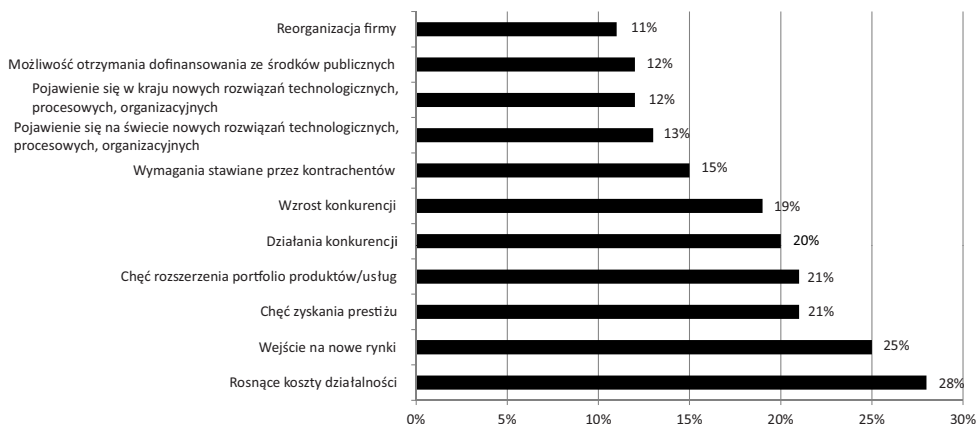
W deklaracjach na kolejne lata większość przedsiębiorców potwierdza, że zamierza pracować nad innowacjami i wdrażać je w praktyce. Najczęściej przedsiębiorcy sektora MSP planują wprowadzać innowacje produktowe (44%), marketingowe (21%), procesowe (20%), organizacyjne (15%)²¹.

Ponad 60% przedsiębiorców, którzy są aktywni innowacyjnie lub planują innowacje, to podmioty działające na rynku lokalnym, około 40% na rynku regionalnym, a co trzeci to firma o zasięgu krajowym. Ponad 90% mikroprzedsiębiorców koncentruje się wyłącznie na rynku polskim, natomiast ponad 70% mikroprzedsiębiorców, którzy prowadzili działalność gospodarczą poza Polską, wprowadziło innowacje w ciągu ostatnich lat.

¹⁹ P. Andries, D. Czarnitzki: Small firm innovation performance and employee involvement, Small Business Economics 2014, s. 21.

²⁰ Badania innowacyjności mikroprzedsiębiorstw w Polsce, Warszawa 2014, s. 47.

²¹ Innowacyjna przedsiębiorczość..., op.cit. s. 58.

Wykres 2. Czynniki skłaniające przedsiębiorców sektora MSP do wprowadzania innowacji w firmie ($N = 756$) (dane pochodzą z pytań wielokrotnego wyboru, wartości procentowe nie sumują się do 100)

Źródło: opracowano na podstawie PARP: *Innowacyjna przedsiębiorczość...*, op.cit.

Podsumowanie

W sektorze MSP rośnie doświadczenie przedsiębiorców w zakresie aktywności innowacyjnej. Przedsiębiorcy rozumieją, że innowacyjność firmy to nowoczesność, podążanie za duchem czasu i myślenie przyszłościowe. Można jednak zauważyć, że pomimo deklaracji świadomości znaczenia innowacyjności w poprawie konkurencyjności, działania w tym kierunku są bardzo znikome. Wyniki GUS i PARP, dotyczące działalności przedsiębiorstw sektora MSP, potwierdzają, że liczba podmiotów wdrażających innowacje jest z roku na rok większa, ale niezadowalająca.

Dane w zakresie innowacyjności wskazują, że w latach 2011–2013 aktywność innowacyjną wykazało 18,4% przedsiębiorstw przemysłowych i 12,8% przedsiębiorstw z sektora usług. Przedsiębiorcy są coraz bardziej świadomi korzyści wynikających z wdrażania innowacji, a ich wiedza na temat innowacji produktowych, marketingowych, procesowych i organizacyjnych jest coraz większa, chociaż częściej jest to wiedza teoretyczna niż praktyka. Mało optymistyczne jest to, że wdrażanie innowacji jest częstszą praktyką tych samych podmiotów, które już wcześniej odnosiły korzyści z tego tytułu. Jeżeli chodzi o sektor MSP, to najczęściej przedsiębiorcy charakteryzują się jedynie chęcią utrzymania się na rynku, nie zaś poszukiwaniem nowych rozwiązań umacniania pozycji na rynku. Dodatkowo charakter innowacji przejawia się najczęściej w bieżącym odnawianiu parku maszynowego. Brakuje natomiast pomysłów i rozwiązań z zakresu najnowszych technologii, a w szczególności systemów klasy ERP. Wciąż słaba jest współpraca sektora przedsiębiorców z sektorem nauki, przedsiębiorcy rzadko poszukują w polskich jednostkach naukowych rozwiązań swoich problemów technologicznych lub organizacyjnych, a często nawet nie są w stanie zdefiniować tych problemów.

Można powiedzieć, że polscy przedsiębiorcy mają potencjał, aby ich działalność innowacyjna była na wyższym poziomie. Podążając za nowymi trendami, większą uwagę powinni skupić na zrównoważonym rozwoju, klientach i konsumentach, czyli firmy powinny wsluchiwać się w potencjalnych klientów i cechować się większą otwartością na interesariuszy, a wtedy innowacyjnych pomysłów powinno przybywać. Szansą rozwoju innowacyjności mogą być również *start-up* i koncentrowanie się na wspieraniu przełomowych innowacji.

Literatura

- Andries P., Czarnitzki D.: Small firm innovation performance and employee involvement, Small Business Economics 2014.
- Badania innowacyjności mikroprzedsiębiorstw w Polsce, PARP, Warszawa 2014.
- Bojewska B.: Zarządzanie innowacjami jako źródło przedsiębiorczości małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce, SGH, Warszawa 2009.
- Eurostat, Labour Force Survey 2012.
- GUS, Warunki powstania i działania oraz perspektywy rozwojowe polskich przedsiębiorstw powstałych w latach 2007–2012, Warszawa 2014.
- GUS, Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2013 roku, Warszawa 2014.
- GUS, Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2011–2013, Warszawa 2015.
- Heunks F.J: Innovation, creativity and success, Small Business Economics 1998, 10.
- Horizon 2020 w skrócie. Lata 2014–2020, Unia Europejska, 2014.
- Innowacyjna przedsiębiorczość w Polsce, PARP, Warszawa 2015.
- Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2013–2014, Warszawa 2015.
- Raźniewski P., Juchniewicz M., Tomczyk U., Byczkowska-Ślęzak J.: Raport końcowy z badania: Strategia niszy rynkowej jako specyficzny element potencjału rozwojowego mikroprzedsiębiorstw, PARP 2010.
- Szukalski S.M.: Innowacyjność polskiej gospodarki na tle UE – stan, determinanty i perspektywy zmian, Optimum, Studia Ekonomiczne nr 2 (50), Białystok 2011, s. 27.

The level of innovation in the sector of small and medium-sized enterprises in Poland

Summary. The issue of improving the competitiveness in the sector of micro, small and medium-sized enterprises by implementing innovation becomes general meaning. The purpose of this article is to present data on the state of small and medium-sized enterprises in Poland and analysis of their potential for innovation. Analysis of data from Eurostat, GUS, PARP shows that innovative activity is not the domain of the SME sector, but seen significant improvements in this area. In Poland it formed a group of innovative companies, which constantly increases expenditures on innovation. There is also a growth business co-operation between them, the development of the services sector, a better awareness of the importance of innovation, the growth of private spending on research and development. However, there is concern that despite the changes they are not sufficient to sustain economic growth.

Key words: innovation, competitiveness, SMEs